

บทที่ ๒

โครงสร้างของอุตสาหกรรมผลไม้กระป๋อง

๑. คำนำ

อุตสาหกรรมอาหารกระป๋องในประเทศไทยได้มีมานานแล้ว ส่วนใหญ่เป็นผลิตผลจำพวกผักตอง และอาหารสำเร็จรูป แต่คนไทยโดยทั่วไปมักไม่นิยมบริโภคอาหารกระป๋องมากนัก ที่เป็นเช่นนี้เพราะคนไทยส่วนใหญ่มักนิยมบริโภคของสด หรือนำมาประกอบเป็นอาหารเอง ต่างไปจากประเทศที่พัฒนาแล้ว ซึ่งส่วนใหญ่เป็นประเทศอุตสาหกรรม มีผลิตผลทางด้านเกษตร หรือผลิตผลทางด้านอาหารไม่เพียงพอ ที่จะสนองความต้องการของประชาชนทั้งประเทศ จึงต้องสั่งอาหารสำเร็จรูปเข้าประเทศปีละมากๆ นอกจากนี้ประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศเหล่านี้ก็นิยมบริโภคอาหารกระป๋อง เพราะให้ความสะดวกรวดเร็วเหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจที่รัดตัว และต้องการเร่งรีบ ด้วยเหตุนี้อาหารกระป๋อง จึงเป็นที่รู้จักกันดีในกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วรวมทั้งประเทศที่กำลังพัฒนาบางประเทศด้วย

๒. ความเป็นมาของอุตสาหกรรมผลไม้กระป๋องของไทย

ประเทศไทยเป็นประเทศที่ปลูกผลไม้มากประเทศหนึ่ง และผลไม้ที่ปลูกจนกลายเป็นอุตสาหกรรมผลไม้กระป๋องส่งออกมากที่สุดคือ สับปะรด เมื่อปี ๒๔๑๑ ประเทศไทยผลิตสับปะรดได้เป็นอันดับ ๗ ของโลก โดยที่สหรัฐอเมริกาสามารถผลิตได้มากที่สุด นับเป็นอันดับหนึ่งของโลกมานานแล้ว รองลงมาได้แก่ บราซิล, มาเลเซีย, ไต้หวัน, เม็กซิโก, ฟิลิปปินส์ และไทยตามลำดับ ครั้นมาถึงปัจจุบันในช่วงปี ๒๔๒๐ - ๒๔๒๒ ประเทศไทยเป็นประเทศผู้ผลิตสับปะรดที่สำคัญของโลกทีเดียวคือ ผลิตได้เป็นอันดับหนึ่งของโลก รองลงมาได้แก่ จีน ไต้หวัน, สหรัฐอเมริกา, บราซิล, ฟิลิปปินส์, เม็กซิโก และไอเวอรี่โคสต์ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๒ - ๑

ตารางที่ ๒ - ๑ ผลผลิตสับปะรดของโลกแยกเป็นรายประเทศ

ปริมาณ : ตัน

ประเทศ	ปี	2520	2521	2522
ไทย		1,250	2,000	2,000
จีน (ไต้หวัน)		885	873	930
สหรัฐอเมริกา		626	612	621
บราซิล		548	569	572
ฟิลิปปินส์		427	465	480
เม็กซิโก		510	300	455
ไอวอรีโคสต์		250	312	315
มาเลเซีย		194	187	206
อัฟริกาใต้		159	186	185
แซร์		160	147	150
บังคลาเทศ		144	140	143
เคนยา		125	130	140
ออสเตรเลีย		99	105	134
ประเทศอื่น ๆ		1,403	1,441	1,521
รวมผลผลิตทั้งโลก		6,780	7,467	7,852

ที่มา : Monthly bulletin of Agricultural Economic and Statistic, FAO, September 1980.

การที่ประเทศไทยสามารถผลิตสับปะรดได้มาก คนไทยทั่วไปจึงนิยมและเคยชินกับการบริโภคสับปะรด แต่เนื่องจากผลผลิตที่ผลิตได้ในช่วงฤดูกาลของสับปะรดมีมากเกินไปเกินความต้องการในการบริโภค (Excess Supply) ในขณะที่การบริโภคไม่ได้เพิ่มขึ้นมากนัก ทำให้ราคาของสับปะรดลดต่ำลงมากในช่วงเวลาดังกล่าว ในปี ๒๕๐๔ ก่อนมีการตั้งโรงงานสับปะรดกระป๋อง ราคาเฉลี่ยของสับปะรดสดกิโลกรัมละ ๑๐ สตางค์ เท่านั้น ดังนั้น เพื่อเป็นการช่วยเหลือชาวไร่ที่ปลูกสับปะรดให้ได้รับราคาพืชผลที่ดีขึ้น รัฐบาลจึงริเริ่มอุตสาหกรรมผลไม้กระป๋อง โดยมอบให้โรงงานขององค์การอาหารสำเร็จรูป (อ.ส.ร.) เป็นผู้ดำเนินการ เพื่อค้นคว้าวิจัย และเผยแพร่ ผลิตภัณฑอาหารสำเร็จรูปแก่ผู้บริโภครวมทั้งสับปะรดกระป๋องด้วย แต่ในระยะเริ่มแรกยังผลิตสับปะรดกระป๋องได้จำนวนน้อยคือ ผลิตตามปริมาณ สับปะรดสดที่ชาวไร่นำมาบ่อนโรงงานเท่านั้น ต่อมาได้มีนักธุรกิจไปตั้งโรงงานสับปะรดกระป๋องขึ้นเพื่อรับซื้อสับปะรดจากชาวไร่โรงงานแห่งแรกชื่อว่า บริษัทอุตสาหกรรมสับปะรดกระป๋องไทย จำกัด เปิดดำเนินการเมื่อวันที่ ๑๔ เมษายน ๒๕๑๐ โดยได้รับการส่งเสริมการลงทุนจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนเพื่อกิจการอุตสาหกรรม บริษัทมีโรงงานตั้งอยู่ที่ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ทำการผลิตสับปะรดกระป๋องอย่างเดียว เมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๑๓ บริษัท ผลไม้กระป๋องไทย จำกัด ได้เปิดดำเนินการ โดยมีโรงงานตั้งอยู่ที่จังหวัดเพชรบุรี ต่อมาบริษัทโตล จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทที่ผลิตสับปะรดกระป๋องรายใหญ่ที่สุดรายหนึ่งของโลก และมีสำนักงานอยู่ที่ ฮาวาย ได้ประสบปัญหาการขาดแคลนวัตถุดิบ และค่าจ้างแรงงานในสหรัฐอเมริกา ทำให้บริษัทโตล จำกัด มีความจำเป็นต้องหาแหล่งวัตถุดิบที่ไม่มีปัญหาดังกล่าว และโดยเฉพาะที่ประเทศไทยสามารถจะเป็นแหล่งใหญ่ในการเพาะปลูกสับปะรด และค่าแรงงานโดยเฉลี่ยต่ำกว่า ฮาวาย ดังนั้น บริษัทโตล (ประเทศไทย) จำกัด จึงได้เปิดดำเนินการในประเทศไทย เมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๑๔ โดยได้รับบัตรส่งเสริมการลงทุนด้วย ส่วนบริษัทซึ่งมีหุ้นส่วนใหญ่เป็นของคนไทย คือบริษัทอาหารสากล จำกัด เปิดดำเนินการเมื่อวันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๑๔ โรงงานของบริษัทตั้งอยู่ที่จังหวัดลำปาง นอกจากนี้ ก็ยังมีบริษัท ทropicool ฟรุทแอนด์เวทเจตเทเบิล จำกัด เปิดดำเนินการเมื่อวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๑๕ บริษัท อาหารสยาม จำกัด เปิดดำเนินการเมื่อวันที่ ๔ มิถุนายน ๒๕๑๖ โรงงานทั้งสองดังกล่าวตั้งอยู่ที่จังหวัดชลบุรี ซึ่งเป็นแหล่งปลูกสับปะรดแหล่งใหญ่แหล่งหนึ่งรองจากจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ครั้นต่อมาเมื่อวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๒๑ บริษัทสับปะรดไทย จำกัด

ได้เปิดดำเนินการบริษัทมีโรงงานตั้งอยู่ที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และบริษัทลำสุตซึ่งเพิ่งเปิดดำเนินการ เมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๒๓ คือ บริษัท สยามอุตสาหกรรมการเกษตร (ลับประด) จำกัด โรงงานตั้งอยู่ที่จังหวัดระยอง จากที่กล่าวมานั้นทั้งหมด ๘ บริษัท จาก ๑๔ บริษัทที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนเพื่อกิจการอุตสาหกรรม สำหรับอีก ๖ บริษัท ยังไม่ได้เปิดดำเนินการ

๓. โครงสร้างของอุตสาหกรรมผลไม้กระป๋อง

๓.๑ ประเภทของโรงงานผลไม้กระป๋อง

ประเภทของโรงงานผลไม้กระป๋อง อาจแบ่งตามลักษณะของการส่งเสริมที่ได้เปิดดำเนินการแล้วออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๑. ผู้ผลิตรายย่อย ดำเนินการผลิตโดยใช้ทุนเพียงประมาณ ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท โรงงานเหล่านี้มีกรรมวิธีการผลิตที่ล้าสมัย และคุณภาพไม่ได้มาตรฐาน การผลิตไม่เพียงแต่ผลิตผลไม้กระป๋องเท่านั้น แต่จะทำการผลิตอาหารกระป๋องชนิดต่างๆ อีกด้วย ทั้งนี้ เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนวัตถุดิบ ส่วนใหญ่จะทำการผลิตเพื่อจำหน่ายภายในประเทศเท่านั้น โรงงานประเภทนี้มีอยู่ประมาณ ๑๗ ราย และเป็นโรงงานที่ไม่ได้รับบัตรส่งเสริมจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

๒. ผู้ผลิตรายใหญ่ ในที่นี้จะขอล่าวแยกออกเป็น ๒ กรณีคือ

ก. โรงงานรัฐวิสาหกิจ มีเพียงแห่งเดียวคือ องค์การผลิตอาหารสำเร็จรูป หรือ อ.ส.ร. ซึ่งเป็นองค์การรัฐวิสาหกิจสังกัดกระทรวงกลาโหม เป็นโรงงานผลิตอาหารกระป๋องที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย จัดตั้งขึ้นโดยพระราชกฤษฎีกา จัดตั้งองค์การผลิตอาหารสำเร็จรูป เมื่อวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๑๘ โดยใช้เงินลงทุนทั้งสิ้น ๒๐๐ ล้านบาท

วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งคือ

๑. ผลิตอาหารเพื่อเป็นการสนองความต้องการของหน่วยราชการโดยเฉพาะราชการทหาร ตำรวจ และประชาชนทั่วไป
๒. เพื่อยกระดับมาตรฐานการอยู่อาศัยกินดีของประชาชน
๓. เพื่อนำวัตถุดิบที่มีเหลือมากตามฤดูกาลมาใช้ให้เกิดประโยชน์เต็มที่

ปัจจุบันตั้งสำนักงานอยู่ที่อาคาร ๗ ถนนราชดำเนิน กรุงเทพฯ และตั้งโรงงาน
อยู่ที่ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี การผลิตส่วนใหญ่จะเป็นอาหารสำเร็จรูปประเภทเนื้อและ
หมู ซึ่งสามารถผลิตได้ประมาณ ๘๐ ตันต่อวัน ส่วนผลไม้กระป๋องนั้น อ.ส.ร. มีกำลังการผลิต
ประมาณ ๑๗,๔๐๐ ตันต่อปี

การส่งออกของ อ.ส.ร. ส่วนมากจะเป็นอาหารสำเร็จรูป ประเภทเนื้อ หมู ประเทศ
ผู้ซื้อรายสำคัญได้แก่ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น ลาว และเวียดนามใต้ ส่วนผลไม้กระป๋องนั้น การผลิต
ยังไม่มากนัก จึงจำหน่ายภายในประเทศเป็นส่วนใหญ่

ข. โรงงานผลไม้กระป๋องที่ได้รับบัตรส่งเสริม โรงงานที่ได้รับบัตรส่งเสริมจากคณะ
กรรมการส่งเสริมการลงทุนมีอยู่ด้วยกัน ๑๔ บริษัท ซึ่งเปิดดำเนินการแล้ว ๘ บริษัทแรก ดังนี้

๑. บริษัทอุตสาหกรรมสับประรดกระป๋องไทย จำกัด (Thai Pineapple Canning
Industry Co.,Ltd.)
๒. บริษัทผลไม้กระป๋องไทย จำกัด(Thai Fruit Canning Co.,Ltd.)
๓. บริษัทโดลไทยแลนด์ จำกัด (Dole (Thailand) Co.,Ltd.)
๔. บริษัทอาหารสากล จำกัด (Universal Fruit Co., Ltd.)
๕. บริษัททรอปิคอลฟรุทแอนด์ เวทเจทเทเบิล จำกัด (Tropical Fruit and
Vegetable Co., Ltd.)
๖. บริษัทอาหารสยาม จำกัด (Siam Food Products Co.,Ltd.)
๗. บริษัทสับประรดไทย จำกัด (Thai Pineapple Co.,Ltd.)
๘. บริษัทสยามอุตสาหกรรมการเกษตร (สับประรด) จำกัด (Siam Agro-
Industry (Pineapple) Co.Ltd.)

สำหรับบริษัทที่ ๙ - ๑๔ นั้น ได้รับบัตรการส่งเสริมแล้วแต่ยังไม่ได้เปิดดำเนินการ

คือ

๙. บริษัทชะอำไพนแอปเปิ้ลแอนด์แคนเนอร์ จำกัด
๑๐. บริษัทยูนิคอร์คอินเวสต์เมนต์ (ประเทศไทย) จำกัด

- ๑๑. บริษัท เคซี เจนเนอรัลฟู้ดไทยแลนด์ จำกัด
- ๑๒. บริษัท ฟิลิปแปรรูปราชบุรี จำกัด
- ๑๓. บริษัท อุตสาหกรรมไทยกำแพงเพชร จำกัด
- ๑๔. บริษัท รว่มลำเสียงขนส่ง (ประเทศไทย) จำกัด

๓.๒ กำลังการผลิตและผลผลิตของโรงงานผลไม้กระป๋อง

ก. กำลังการผลิต

ในการคำนวณกำลังการผลิตทั้งหมดของอุตสาหกรรมผลไม้กระป๋อง ได้คำนึงถึงสมรรถนะการส่งออก (Export Capability) เป็นหลัก ดังนั้น จึงไม่รวมโรงงานข้างล่างนี้

๑. อ.ส.ร. เพราะว่าการผลิตของ อ.ส.ร. นั้น ส่วนใหญ่เป็นอาหารกระป๋อง มีการผลิตผลไม้กระป๋องตามฤดูกาลบ้างเล็กน้อย จำหน่ายเฉพาะตลาดภายในประเทศ เป็นส่วนใหญ่

๒. โรงงานผลิตผลไม้กระป๋องที่จัดอยู่ในประเภทที่ ๑ คือผู้ผลิตรายย่อย เพราะผลิตเพื่อสนองความต้องการภายในประเทศเท่านั้น ซึ่งผลิตทั้งผลไม้กระป๋อง และอาหารกระป๋องรวมกันด้วย จึงยากต่อการรวบรวม และคำนวณกำลังการผลิต

ดังนั้น ในการคำนวณกำลังการผลิตทั้งหมด จะรวมเฉพาะโรงงานผลไม้กระป๋องที่ได้รับบัตรส่งเสริมจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนเพื่อกิจการอุตสาหกรรม ซึ่งขณะนี้ที่เปิดดำเนินการแล้วมีอยู่ทั้งหมด ๘ โรง

ชื่อบริษัท	กำลังผลิต หีบ : ปี
๑. บริษัทอุตสาหกรรมสับประดกระป๋องไทย จำกัด	๓,๕๐๐,๐๐๐
๒. บริษัทผลไม้กระป๋องไทย จำกัด	๑,๘๐๐,๐๐๐
๓. บริษัทโคล (ประเทศไทย) จำกัด	๓,๖๐๐,๐๐๐
๔. บริษัทอาหารสากล จำกัด	๘๐๐,๐๐๐
๕. บริษัททรอปิคอลฟรุทแอนด์ เวทเจทเทเบิล	๒๕๐,๐๐๐
๖. บริษัทอาหารสยาม จำกัด	๒,๒๐๐,๐๐๐
๗. บริษัทสับประดไทย จำกัด	๑,๔๐๐,๐๐๐
๘. บริษัทสยามอุตสาหกรรมการเกษตร จำกัด	๕๐๐,๐๐๐
รวม	๑๔,๒๐๐,๐๐๐

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน สำนักนายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ ๑ หีบ ๒๔ กระป๋อง น้ำหนักหีบละ ๑๖ กิโลกรัม
๑ กระป๋อง ๒๐ ออนซ์

จากจำนวนโรงงานที่มีอยู่ ๘ โรง มีกำลังการผลิตรวมกันได้ประมาณ ๑๔.๒ ล้านหีบต่อปี โดยคิดเป็นสับประดกระป๋อง ๕๑% ของกำลังการผลิตทั้งหมด ส่วนผลไม้กระป๋องชนิดอื่นๆ เช่นเงาะกระป๋อง, ลำไยกระป๋อง, ข้าวโพดอ่อนกระป๋อง, หน่อไม้กระป๋อง และเห็ดกระป๋อง เป็นต้นผลิตเฉพาะบริษัทอาหารสากล จำกัด และบริษัททรอปิคอลฟรุทแอนด์เวทเจทเทเบิล จำกัด แต่บริษัททั้ง ๒ ก็ผลิตสับประดกระป๋องเป็นผลิตภัณฑ์หลัก บริษัทที่มีกำลังการผลิตสูงสุด คือ บริษัทอุตสาหกรรมสับประดกระป๋องไทย จำกัด ซึ่งมีกำลังผลิตเต็มที่ประมาณ ๕ ล้านหีบ

เมื่อปี ๒๕๒๓ กำลังการผลิตจริงของทั้ง ๘ บริษัทมีปริมาณ ๘ ล้านหีบ เมื่อเทียบกับกำลังการผลิตที่ทางบริษัทแจ้งไว้กับคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน จำนวน ๑๔.๒ ล้านหีบนั้น คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๓๔ เท่านั้น เนื่องจากตัวเลขกำลังการผลิตนั้นเป็นตัวเลขที่คิดจากการผลิตเต็มที่

ตลอดปี หรือเป็นตัวเลขของโครงการระยะยาวแต่ปัจจุบัน ยังไม่ได้ขยายเต็มที่ยุทธศาสตร์ และ
อีกประการหนึ่งการผลิตผลไม้ กระทบต้องอาศัยวัตถุดิบที่มีตามฤดูกาล (Seasonal) ด้วย
โรงงานจึงขาดแคลนวัตถุดิบเมื่ออยู่นอกฤดูกาล

ข. เปรียบเทียบผลผลิตสับปะรดกระป๋องของไทยกับของโลก

เนื่องจากการผลิตผลไม้กระป๋องชนิดอื่นๆ ของประเทศไทยนั้น ยังมีปริมาณไม่มากนัก
จึงขอยกเอาสับปะรดกระป๋องมาเปรียบเทียบกับผลผลิตของโลก ในช่วงปี ๒๕๑๐ - ๒๕๑๘ การ
ผลิตสับปะรดกระป๋องของไทยยังน้อยมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะประเทศเริ่มทำอุตสาหกรรมประเภท
นี้เพียงไม่กี่ปี ครั้งในปี ๒๕๒๐ - ๒๕๒๓ ปริมาณการผลิตสับปะรดกระป๋องของไทยมีปริมาณเพิ่มขึ้น
โดยเฉพาะในปี ๒๕๒๓ ประเทศไทยสามารถผลิตสับปะรดกระป๋องได้เป็นอันดับสามของโลก รองจาก
ฟิลิปปินส์และสหรัฐอเมริกา อย่างไรก็ตาม จากตารางที่ ๒ - ๓ จะเห็นได้ว่า ปริมาณการผลิตใน
ช่วงปี ๒๕๒๐ - ๒๕๒๓ อัตราส่วนผลผลิตที่ไทยผลิตได้ เมื่อเทียบกับผลผลิตของโลกแล้ว จะเห็นว่า
มีอัตราส่วนที่สูงขึ้นทุกๆ ปี

ตารางที่ ๒ - ๓

การเปรียบเทียบผลผลิตสับปะรดกระป๋องของไทยกับของโลก

ขนาด ๓๐ ออนซ์ หีบละ ๒๔ กระป๋อง

ปี	ผลผลิตของไทย	ผลผลิตของโลก	อัตราส่วนร้อยละ
๒๕๒๐	๓.๔	๓๕.๖๕	๙.๕๓
๒๕๒๑	๔.๔	๓๗.๗๕	๑๑.๕๗
๒๕๒๒	๖.๕	๔๐.๓๐	๑๖.๑๓
๒๕๒๓	๘.๐	๔๓.๗๕	๑๘.๒๘

ที่มา : จากรายงานการประชุมของกลุ่มผู้ผลิตสับปะรด

๓.๓ ปริมาณการลงทุนและลักษณะการประกอบกิจการ

ก. ปริมาณการลงทุน

ขณะนี้บริษัทที่ได้รับการส่งเสริมกิจการผลิตผลไม้กระป๋องทั้งสิ้น ๑๔ บริษัท มีกำลังการผลิตรวมกันทั้งสิ้น ๒๕.๕ ล้านปี๊บต่อปี เปิดดำเนินการแล้ว ๘ บริษัท มีกำลังการผลิต ๑๔.๒ ล้านปี๊บต่อปี ผู้ผลิตผลไม้กระป๋องทั้ง ๑๔ บริษัทมีเงินลงทุนทั้งสิ้น ๒๓๗๖.๑ ล้านบาท เป็นทุนจดทะเบียน ๔๒๕.๕ ล้านบาท เป็นทุนไทย ๓๘๘.๖ ล้านบาท หรือร้อยละ ๙๐.๕ ทุนต่างชาติ ๔๐.๕ ล้านบาท หรือร้อยละ ๙.๕ ผู้ลงทุนชาวต่างชาติได้แก่ สหรัฐอเมริกา, ญี่ปุ่น และได้ทวนรายละเอียดการลงทุนดังในตารางที่ ๒ - ๔

ตารางที่ ๒ - ๔

บริษัทผู้ผลิตผลไม้กระป๋องที่สำคัญของไทย

ชื่อผู้บริษัท	วันเปิดดำเนินการ	ที่ตั้งโรงงาน	ทุน	
			ไทย	ต่างชาติ
๑. บริษัทอุตสาหกรรมสับปะรด กระป๋องไทย จำกัด	๑๐ พย. ๑๐	อ.ปราณบุรี		ญี่ปุ่น
		จ.ประจวบคีรีขันธ์	๔๑	๔๔
๒. บริษัทผลไม้กระป๋องไทย จำกัด	๑ สค. ๑๓	อ.ชะอำ		
		จ.เพชรบุรี	๑๐๐	-
๓. บริษัทโกล (ประเทศไทย) จำกัด	๒๒ มีย. ๑๔	อ.หัวหิน		อเมริกา
		จ.ประจวบคีรีขันธ์	๓๖	๖๔
๔. บริษัทอาหารสากล จำกัด	๒๔ สค. ๑๔	อ.เมือง		อเมริกา
		จ.ลำปาง	๔๔	๑
๕. บริษัททรอปิคอลฟรุทแอนด์ เวทเจทเทเบิล จำกัด	๑๔ พค. ๑๔	อ.บ้านโป่ง		
		จ.ชลบุรี	๑๐๐	-
๖. บริษัท อาหารสยาม จำกัด	๔ มีย. ๑๖	อ.บ้านโป่ง		
		จ.ชลบุรี	๑๐๐	-

ชื่อบริษัท	วันเปิด ดำเนินการ	ที่ตั้งโรงงาน	หุ้น	
			ไทย	ต่างชาติ
๗. บริษัทลับประดไทย จำกัด	๕ ตค. ๒๑	อ.เมือง จ.ประจวบคีรีขันธ์	๖๐	ไต้หวัน ๔๐
๘. บริษัทสยามอุตสาหกรรม การเกษตร (ลับประด) จำกัด	๒๒ มีค. ๒๓	อ.เมือง จ.ระยอง	๖๐	อเมริกา, ไต้หวัน ๔๐

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนเพื่อกิจการอุตสาหกรรม

ข. ลักษณะการประกอบการ

ผู้ริเริ่มในการก่อตั้งอุตสาหกรรมนี้ ส่วนใหญ่เป็นคนไทย และมีชาวต่างประเทศสนใจมาลงทุนด้วย หลายบริษัท เพราะพิจารณาเห็นว่าประเทศสามารถจะขยายพื้นที่เพราะปลูกไปได้อีกมาก และค่าจ้างแรงงานต่ำกว่าประเทศที่พัฒนาแล้ว ชาวต่างประเทศที่สนใจลงทุนได้แก่ อเมริกา ญี่ปุ่น และจีนไต้หวัน เช่น บริษัทโคโล (ประเทศไทย) จำกัด ซึ่งมีหุ้นส่วนใหญ่เป็นของชาวอเมริกา และบริษัทอุตสาหกรรมลับประดกระป๋องไทย จำกัด มีหุ้นเป็นของชาวญี่ปุ่น เป็นต้น บริษัทที่มีหุ้นของชาวต่างชาติมีข้อได้เปรียบคือ หุ้นเป็นผู้ที่เคยดำเนินงานมาก่อนแล้ว ทำให้ทราบถึงเทคนิค รวมทั้งปัญหาที่เกิดขึ้นได้ดี สามารถใช้ความชำนาญ และความรู้ที่มีอยู่ได้ดีกว่าผู้เชี่ยวชาญที่ต้องการมาจากต่างประเทศ นอกจากนี้หุ้นส่วนต่างชาตียังช่วยเหลือแนะนำเรื่องตลาดของการส่งออก และรายละเอียดของการส่งออก นอกจากนั้นตลาดของผู้ผลิตที่มีหุ้นส่วนของชาวต่างชาติ จะให้ความมั่นใจแก่ผู้บริโภครวมมากกว่าผู้ผลิตที่มีหุ้นของคนไทย ๑๐๐% และการลงทุนจากต่างประเทศยังช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนสถานีการให้ปุ๋ยหรือการปฏิในอัตราดอกเบี้ยที่สูงด้วย ดังนั้น เมื่ออุตสาหกรรมนี้ขยายตัวก็จะเป็นแหล่งก่อให้เกิดการจ้างแรงงานเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก เพราะลักษณะของอุตสาหกรรมมีลักษณะที่ใช้แรงงานมาก

007532

๓.๔ ปริมาณการจ้างงาน

อุตสาหกรรมผลไม้กระป๋อง เป็นอุตสาหกรรมประเภทที่ใช้แรงงานมาก มีทั้งแรงงานฝีมือ และไม่มีฝีมือ จำนวนคนงานทั้งหมดของโรงงานผลิตผลไม้กระป๋องทั้ง ๘ โรง ใช้คนงานไทยประมาณ ๑๔,๐๐๐ คน* ประกอบด้วย คนงานประจำที่อยู่โรงงาน และสำนักงาน นอกนั้นเป็นคนงานประเภทลูกจ้างรายวัน ซึ่งมีทั้งประจำและชั่วคราว แต่ส่วนใหญ่จะเป็นลูกจ้างชั่วคราวสำหรับในช่วงที่ผลไม้เริ่มสุกและเก็บเข้าป้อนโรงงาน จำนวนคนงานของโรงงานผลิตผลไม้กระป๋องทุกโรงงานจะเพิ่มขึ้นอีกประมาณเท่าตัว นอกจากนี้ ยังทำให้เกิดการจ้างงานในทางอ้อมของผู้ที่ได้รับประโยชน์จากโรงงานผลไม้กระป๋องคือ เกษตรกรที่ปลูกผลไม้อีกด้วย

อย่างไรก็ตาม จำนวนคนงานในโรงงานของทุกบริษัทมักจะเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอจะมากน้อยแตกต่างกันขึ้นอยู่กับปริมาณ และระยะเวลาของผลไม้ที่จะนำมาป้อนโรงงาน ถ้าเป็นเวลาที่มีผลไม้ปริมาณมากเข้าโรงงาน หรือที่เรียกว่า "Peak period" จะมีการว่าจ้างแรงงานมาก และเป็นช่วงที่จ้างแรงงานสูงสุด

จะเห็นได้ว่า การตั้งโรงงานอุตสาหกรรมผลไม้กระป๋องทั้ง ๘ แห่งนี้ จะก่อให้เกิดการว่าจ้างแรงงานทั้งในโรงงาน และในไร่ของทางบริษัทเป็นจำนวนมาก อาจกล่าวได้ว่าได้ช่วยให้ประชาชนในท้องถิ่นซึ่งปกติเคยว่างงาน หรือเคยทำงานในระดับที่ต่ำกว่าได้มีโอกาสมีงานทำมากขึ้น

๓.๕ แหล่งที่ตั้งของโรงงานผลไม้กระป๋อง

ที่ตั้งของโรงงานผลไม้กระป๋องทั้ง ๘ โรงงาน พิจารณาโดยรวมเอาโรงงานของ อ.ส.ร. เข้ามาด้วย อาจแบ่งโรงงานเหล่านี้ออกได้เป็น ๒ พวก ตามแหล่งที่ตั้งคือ

- ก. โรงงานในภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๘ โรงคือ
 ๑. จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มี ๓ โรงงาน คือ โรงงานของบริษัทอุตสาหกรรมลับประดกระป๋องไทย จำกัด, บริษัทโคล (ประเทศไทย) จำกัด และบริษัทลับประดไทย จำกัด
 ๒. จังหวัดเพชรบุรีมี ๑ โรงงาน คือ โรงงานของบริษัทผลไม้กระป๋องไทย จำกัด
 ๓. จังหวัดราชบุรีมี ๑ โรงงาน คือ โรงงานขององค์การอาหารสำเร็จรูป (อ.ส.ร.)

* รายงานประจำการส่งเสริมการลงทุน

๔. จังหวัดชลบุรีมี ๒ โรงงาน คือ โรงงานของบริษัทอาหารสยาม จำกัด และ บริษัททรอปิคอลฟรุทแอนด์เวทเจทเทเบิล จำกัด

๕. จังหวัดระยองมี ๑ โรงงาน คือ โรงงานของบริษัทสยามอุตสาหกรรมการเกษตร (ลับประด) จำกัด

๕. โรงงานทางภาคเหนือ ปัจจุบันมีโรงงานเพียงแห่งเดียวคือ โรงงานของบริษัทอาหารสากล จำกัด ซึ่งตั้งอยู่ที่จังหวัดลำปาง

การเปรียบเทียบความแตกต่างของแหล่งที่ตั้งโรงงาน

เมื่อพิจารณาที่ตั้งโรงงานผลิตผลไม้กระป๋องทั้ง ๔ โรง อาจแบ่งกลุ่มโรงงานได้ออกเป็น ๓ กลุ่ม ดังนี้

๑. บริษัทอุตสาหกรรมลับประดกระป๋องไทย จำกัด บริษัทโคล(ประเทศไทย) จำกัด บริษัทลับประดไทย จำกัด บริษัทผลไม้กระป๋องไทย จำกัด และโรงงานขององค์การอาหารสำเร็จรูป ทั้ง ๔ โรง ตั้งกล่าวตั้งอยู่ในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์, เพชรบุรี, และราชบุรี อันเป็นแหล่งปลูกลับประดที่ใหญ่ที่สุดในประเทศ นอกจากนี้ก็ยังมีอยู่ใกล้แหล่งปลูกเงาะในภาคใต้อีกด้วย การขนส่งวัตถุดิบจากไร่มายังโรงงาน และจากโรงงานไปยังท่าเรือนั้น สะดวก

๒. บริษัทอาหารสยาม จำกัด บริษัททรอปิคอลฟรุทแอนด์เวทเจทเทเบิล จำกัด และบริษัท สยามอุตสาหกรรมการเกษตร จำกัด ทั้ง ๓ บริษัทนี้อยู่ในเขตจังหวัดชลบุรีและระยอง อันเป็นแหล่งปลูกลับประดมากเป็นอันดับสองของเมืองไทย การขนส่งสะดวก บางครั้งจำเป็นต้องสั่งซื้อลับประดจากประจวบคีรีขันธ์ มาป้อนโรงงานที่ชลบุรี ก็จะไม่เสียเปรียบกว่าโรงงานในแถบนั้น เพราะต้องเสียค่าขนส่งแพงกว่า แต่ขณะเดียวกันโรงงานทั้ง ๓ โรงได้เปรียบในการขนส่งสินค้ามายังท่าเรือ อันเป็นข้อได้เปรียบกว่าโรงงานในเขตอื่นๆ ทั้งหมด

๓. บริษัทอาหารสากล จำกัด ซึ่งตั้งอยู่ที่ลำปาง แม้จะอยู่ห่างไกลจากแหล่งปลูกลับประด แต่ก็อยู่ใกล้แหล่งผลไม้ชนิดต่างๆ เช่น ลำไย, มะเขือเทศ, ลิ้นจี่, ข้าวโพดอ่อน, และอยู่ในแถบที่มีสภาพภูมิอากาศเหมาะสำหรับเพาะเห็ดอีกด้วย อันทำให้สามารถผลิต

ผลไม้กระป๋องชนิดอื่นๆ ได้ในขณะที่สับปะรดขาดแคลน การคมนาคมสะดวก แต่อยู่ห่างไกลจากท่าเรือ ซึ่งจะเสียเปรียบโรงงานอื่นๆ ในด้านค่าขนส่ง แต่ภาคเหนือมีแรงงานมาก อัตราค่าจ้างก็ต่ำกว่าโรงงานในเขตอื่นๆ นอกจากนี้ ที่ดินในภาคเหนือมีราคาถูกกว่าภาคกลาง และภาคตะวันออก ทำให้การขยายไร่สับปะรด และผลไม้อื่นๆ ของโรงงานทางภาคเหนือได้เปรียบกว่าภาคกลาง และภาคใต้

สรุป

ในบทนี้เป็นการศึกษาถึงความเป็นมา และโครงสร้างของอุตสาหกรรมผลไม้กระป๋องของประเทศไทย จะเห็นได้ว่าอุตสาหกรรมประเภทนี้เกิดขึ้นในขั้นแรก โดยรัฐบาลเป็นผู้ริเริ่มเพื่อแก้ปัญหาในการช่วยเหลือเกษตรกรในช่วงฤดูที่มีปริมาณผลไม้มากเกินความต้องการที่จะบริโภคสด อันทำให้ราคาของผลไม้ตกต่ำลงมาก เกษตรกรต้องยอมขาดทุนขายในราคาต่ำ เพราะผลไม้มักง่ล่าวเก็บรักษาได้ไม่นาน ดังนั้น ทางรัฐบาลจึงมอบให้โรงงานขององค์การอาหารสำเร็จรูป (อ.ส.ร.) เป็นผู้ดำเนินการแปรรูปผลไม้สดต่างๆ มาเป็นผลไม้บรรจุกระป๋อง

ครั้นต่อมารัฐบาลได้มองเห็นความสำคัญของอุตสาหกรรมประเภทนี้ จึงพยายามสนับสนุน และส่งเสริม โดยผู้ที่สนใจลงทุนกิจการประเภทนี้ เสนอโครงการต่อคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ซึ่งมีหน้าที่หลักคือ การชักจูงและส่งเสริมให้เอกชนลงทุนในกิจการอุตสาหกรรมประเภทต่างๆ โดยได้เน้นหนักเฉพาะกิจการประเภทที่มีความสำคัญและเป็นประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศ มาตรการที่ใช้เป็นสิ่งจูงใจให้เกิดการลงทุนได้แก่ การให้สิทธิและประโยชน์ ด้านการยกเว้นอากรขาเข้าและภาษีการค้า เครื่องจักร การยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล การอนุญาตให้นำช่างเทคนิคต่างชาติเข้าประเทศ นอกจากนี้ยังให้หลักประกันแก่ผู้ลงทุน เพื่อความมั่นใจในด้านต่างๆ เช่น จะไม่ยึดกิจการของเอกชนมาเป็นของรัฐ จะไม่ตั้งโรงงานขึ้นแข่งขัน จะไม่ควบคุมราคาขาย และจะอนุญาตให้ส่งผลิตภัณฑ์ออกต่างประเทศได้เสมอ ตลอดจนจะให้การคุ้มครอง เพื่อช่วยเหลือกิจการที่ได้รับการส่งเสริม เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น

กิจการอุตสาหกรรมที่ใช้ผลิตผลทางเกษตรเป็นวัตถุดิบ เป็นกิจการที่คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนได้ให้ความสนใจเป็นพิเศษตลอดมา เพราะกิจการประเภทนี้จะช่วยรับซื้อผลผลิต

ทางเกษตรมาใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิต ทำให้เกษตรกรซึ่งเป็นกลุ่มใหญ่ของประเทศมีรายได้เพิ่มขึ้น และจะช่วยพัฒนาเทคนิคการเพาะปลูกสมัยใหม่อีกด้วย กิจกรรมประเภทนี้ที่ได้รับการส่งเสริมจนประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี ในปัจจุบันประเภทหนึ่งคือ กิจกรรมผลิตสับปะรดกระป๋องสามารถนำเงินตราเข้าประเทศได้ไม่ต่ำกว่า ๑,๒๐๐ ล้านบาทต่อปี

ขณะนี้บริษัทที่ได้รับการส่งเสริมกิจกรรมผลิตสับปะรดกระป๋องทั้งสิ้น ๑๔ บริษัท เปิดดำเนินการผลิตแล้ว ๘ บริษัท (รายละเอียดดังในตารางที่ ๒ - ๓) จากทั้ง ๘ บริษัทที่เปิดดำเนินการดังกล่าว จะทำการผลิตสับปะรดกระป๋องอย่างเดียว ในปีหนึ่งๆ โรงงานต้องหยุดกิจการเนื่องจากขาดแคลนสับปะรดประมาณ ๒ เดือน ยกเว้นบริษัทอาหารสากล จำกัดและบริษัททรอปิคอลฟรุทแอนด์เวทเจทเทเบิ้ล ซึ่งทำการผลิตผลไม้กระป๋องชนิดอื่นๆ ด้วย และสามารถดำเนินการกิจการได้ตลอดปี

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้เขียนจึงพยามทำการศึกษาถึงข้อเท็จจริงบางประการด้วยเจตนาที่จะให้โรงงานอื่นๆ สามารถดำเนินการได้ตลอดทั้งปี อันเป็นแนวทางที่จะให้โครงสร้างของอุตสาหกรรมประเภทนี้มีรูปแบบที่ดีขึ้น และเป็นการสนับสนุนให้เกษตรกรผลิตผลไม้เพื่อเป็นวัตถุดิบให้กับโรงงานมากขึ้น แทนที่จะคิดทำการผลิต เพื่อจำหน่ายแก่ผู้บริโภคแต่เพียงอย่างเดียว